

РЕФОРМА МІСЦЕВОГО ОПОДАТКУВАННЯ В ПОДАТКОВОМУ КОДЕКСІ

Анотація. Розглянуто реформу місцевого оподаткування і зборів. Досліджено процес удосконалення місцевого оподаткування.

Аннотация. Рассмотрена реформа местного налогообложения. Исследован процесс совершенствования местного налогообложения.

Annotation. The Tax Code for local taxes reforming is considered. The process of improving local taxation has been studied.

Ключові слова: міське оподаткування, Податковий кодекс, оптимізація системи місцевого оподаткування.

Багаторічна практика місцевого оподаткування в нашій країні приводить до висновку, що система місцевих податків і зборів виконує у нас ніби допоміжну роль щодо державного оподаткування, торкаючись таких об'єктів, які або не становлять інтересу для державного фінансу, або за своєю природою не можуть бути охоплені державними податками. Вважається, що головне завдання в частині удосконалення порядку справляння місцевих податків і зборів [1, с. 32] полягає у зміцненні та стабілізації фінансів місцевих органів влади України в умовах різкого скорочення обсягів централізованого фінансування. Саме місцеві податки і збори покликані забезпечити основні надходження до бюджетів міських, селищних і сільських рад, підтримати і розвивати місцеву інфраструктуру, роль якої дедалі зростає у проведенні соціальної та економічної політики. На сьогоднішній день місцеві органи влади не володіють достатніми фінансовими ресурсами для організації управління економікою і соціальною сферою на своєму рівні. Виявлення резервів зростання доходів місцевих бюджетів набуває особливої актуальності в умовах фінансової кризи в Україні і світі та потреби підвищення самостійності регіонів.

З прийняттям Податкового кодексу система місцевого оподаткування була змінена корінним чином. Метою даних перетворень було реформування застарілої системи місцевих податків, яка зовсім не відповідає сучасним умовам господарювання, а розмір ставок, більшість яких було запроваджено ще наприкінці минулого століття, ніяк не співвідноситься з сучасними економічними умовами. Більшість з них носила формальний характер і зовсім не виконувала своєї природної фінансової функції, а витрати на адміністрування були досить значними. У такій ситуації реформування проводилося шляхом скорочення неефективних податків і зборів, збільшення податкової бази діючих та запровадження нових.

Розширення податкової бази місцевого оподаткування в Податковому кодексі було здійснено за рахунок таких основних чинників:

- оптимізації системи місцевого оподаткування;
- запровадження туристичного збору (особливо актуального напередодні Євро-2012) як потужного інструменту наповнення місцевих бюджетів (хоча в Харкові він буде впроваджений лише з 01.01.2013);
- скасування місцевих зборів, витрати на адміністрування яких вищі, ніж надходження (збір за видачу ордеру на квартиру, збір з власників собак, іподромні збори та інші).

У той час сумнівним є відміна ринкового збору, податку на рекламу та комунального податку, тому що в деяких регіонах, у тому числі у Харкові, вони мали ключове значення серед місцевих податків і зборів. Одним із можливих напрямів розширення переліку місцевих податків і зборів, який не був використаний розробниками Податкового кодексу, є запровадження місцевих акцизів (наприклад, на тютюнові та алкогольні вироби), повернення до використання податку з продажу імпортованих товарів. Окрім фінансової функції, податок із продажу імпортованих товарів виконував би ще й протекціоністську, а місцеві акцизи на алкоголь і тютюн обмежували б споживання шкідливих для здоров'я людини товарів. Зарубіжний досвід показує також, що можна запроваджувати в Україні податки на цінні папери (на емісію акцій та облігацій), на біржові операції, на грошові капітали, на приріст капіталу, на осіб, які володіють двома квартирами, на видовища, на право розміщення офісів у центральній частині міста та ін.

Узагалі система місцевих податків і зборів в Україні еволюціонує. Нині вона є значним фінансовим ресурсом для місцевого самоврядування. Але інститут місцевих податків і зборів в Україні, порівняно з країнами Заходу, фактично перебуває на початку шляху свого становлення. Вітчизняна система місцевого оподаткування потребує докорінного реформування. Реформуючи систему місцевого оподаткування, потрібно насамперед змінити ставлення до місцевих податків і зборів і не розглядати їх як другорядні податки в складі системи оподаткування, суттєво підняти їх значення та роль у формуванні фінансових ресурсів місцевого самоврядування.

Аналізуючи всі ці чинники, можна дійти висновку, що податкова реформа відбувається еволюційним шляхом. Кардинальна реформа податкової системи у найближчий час недоцільна через відсутність: реальних умов здійснити відчутне і швидке зниження податкового навантаження; упевненості, що вивільнені внаслідок зменшення податкового навантаження кошти будуть спрямовані на виробничі потреби; адекватності між отриманими вигодами та втратами (матеріальними і моральними), що виникнуть внаслідок реалізації податкових змін; умов для запобігання ухиленням від сплати податків; виваженої державної політики видатків.

Місцеві податки та збори формують до 1 % дохідної частини місцевих бюджетів в Україні, тоді як в ЄС їх частка сягає 30 % (в основному завдяки податку на нерухомість). Практика застосування місцевих податків і зборів засвідчила, що використання їх в Україні зовсім не ефективне і вони не виконують своїх функцій. Піднесення ролі місцевого оподаткування неможливе без податку на нерухомість, який належить до групи податків на власність. Введення податку на майно може стати найбільш стабільним доходом для місцевих бюджетів, які не враховуються при визначенні обсягів міжбюджетних трансфертів [2]. Але це лише припущення, оскільки відповідно до ст. 265 ПКУ податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, набирає чинності з 1 липня 2012 року.

Із прийняттям Податкового кодексу питання реформування місцевих податків і зборів залишається відкритим. Таким чином, процес удосконалення місцевого оподаткування перейшов з теоретичного етапу обговорення й дискусій до практичного втілення напрацьованих напрямів реформування. Наскільки ефективні дані нововведення, покаже тільки час, а вже сьогодні можна з впевненістю сказати, що податкова реформа місцевого оподаткування є позитивним кроком на шляху вдосконалення податкової системи України.

Наук. керівн. Найденко О. Є.

Література: 1. Іваненко В. Місце та роль місцевих податків і зборів у забезпеченні місцевого самоврядування / В. Іваненко // *Фінанси України*. – 2005. – № 4. – С. 32–34. 2. Назаркевич І. Місцеве оподаткування і механізми його вдосконалення / І. Назаркевич // *Регіональна економіка*. – 2005. – № 2. – С. 290–295. 3. *Податковий кодекс України*. – К. : Одіссей, 2011. – 536 с.